

TAK 1365 Jægersborg Kaserne, Gentofte, matr.nr. 1g, Gentofte Sogn, Sokkelund Herred, Københavns Amt. Stednr. 02.03.02 sb 90 (KUAS j.nr. 2003-2122-0724).

Abstract

Prøvegravning af arealer ved Jægersborg Kaserne. Udvalgte områder, der ikke var blevet undersøgt ved en tidligere lejlighed (i 2006) blev prøvegravet. På den østlige side af den moderne kasernebygning fandtes fundamentsrester fra barakbygninger opført i 1909. Desuden registreredes spor efter slottets voldgrav to steder. På den vestlige side af de moderne kasernebygninger fremkom fundamentsrester fra det tidligere Jægersborg Slot (bygget 1609-20 og nedrevet 1761) og fra en staldbygning opført 1785. Endvidere registreredes toppen af en underjordisk kanal, samt spor efter slottets voldgrav.

På baggrund af de arkæologiske undersøgelser, samt georadarundersøgelser, der fandt sted i årene 2006 til 2008 kan den præcise placering af bygningsrester fra Jægersborg Slot, samt placeringen af de endnu eksisterende underjordiske kanaler fastlægges.

Indholdsfortegnelse

Bilagsliste.....	2
Undersøgelsens forhistorie.....	3
Området historisk set	4
Administrative data	5
Øvrige data.....	6
Topografi, terræn og undergrund	6
Målesystem	7
Udgravningsmetode	7
Undersøgelsens resultater	7

Bilagsliste

Bilag 1 Ortofoto med markering af de fredede fortidsminder

Bilag 2 Planer over udgravningen 2008 i 1:300 og udgravningerne 2006 + 2008 i 1:500

Bilag 3 Rapport om georadarundersøgelser

Bilag 4 Opmålingsdata

Bilag 5 Fotoliste og kontaktark

Bilag 6 Anlægsbeskrivelser og tegningsliste

Bilag 7 Kopier af originaltegninger

Bilag 8 Fundliste

Undersøgelsens forhistorie

I slutningen af 2006 prøve gravede Kroppedal Museum et areal ved Jægersborg Kaserne, og dokumenterede spor efter det tidligere Jægersborg Slot, samt underjordiske kanaler, der har stået i forbindelse med slottet.

I 2007 blev slottet og kanalerne fredet.

Området kendes såvel fra historiske kilder, som fra tidligere arkæologiske undersøgelser.

Der er foretaget arkæologiske undersøgelser i området i 1927 (ved Charles Christensen), 1962 (ved I. Arthur Nielsen), 1965 (ved Eskil Højland Olsen), 1995 (ved Eske Møller) og i 2004 og 2006 (ved Kroppedal Museum for Astronomi, Nyere tid og Arkæologi).

I **1927** dokumenterede Charles Christensen en del af slottes fundament, herunder de tre østlige udbygningers afgrænsning, en del af fundamentet på slottets østlige side, en del af søjlefundamentet på slottets østlige side, samt udgangen til kanalen på slottets midterste, østlige udbygning. Derudover registrerede Charles Christensen arkitektur- og bygningsdetaljer, bl.a. fra munden af den underjordisk kanal. Originaldokumentation opbevares på Nationalmuseet, Antikvarisk-Topografisk Arkiv.

I **1962** foretog I. Arthur Nielsen skitseopmålinger, der tolkes som en del af slotsholmens stensatte østskrænt (han betegner det vestskrænten, men der må være tale om østskrænten, da den findes under udgravningen til messe- og kostforplejningsbygningen i begyndelsen af 1960'erne). Denne må nu være blevet gravet væk i forbindelse med opførelsen af kasernebygningerne. Originaldokumentation opbevares på Nationalmuseet, Antikvarisk-Topografisk Arkiv.

I **1965**, i forbindelse med byggeriet af de nye kasernebygninger, foretoges en skitseopmåling af slottets trappetårn i vest af Eskil Højland Olsen. Originaldokumentation opbevares på Nationalmuseet, Antikvarisk-Topografisk Arkiv.

Fra **1995** foreligger en rapport ved Eske Møller, om fund af bygningslevn, et gulv bestående af teglsten fra før 1740, der var fremkommet i forbindelse med reparationsarbejde i den sydøstlige del af Thura's jagtlænger. Originaldokumentation opbevares på Kroppedal Museum (TAK 1119).

I **2004** foretog Kroppedal Museum en undersøgelse i forbindelse med udgravningen til en ny vandledning langs den sydlige af de nuværende kasernebygninger. I den nordlige del af den ca. 1,5 m dybe nord-sydgående ledningsgrøft lokaliseredes en muret kanal gående i øst-vestlig retning. En tilsvarende kanal (gående i nordvestlig-sydøstlig retning) blev undersøgt fra en indgang i kælderen i de nuværende bygninger. De to kanaler hænger sammen, og der er tale om et Y-formet kanalsystem, der er intakt og velbevaret over et forløb på mere end 30 meter.

I den sydlige del erkendtes gavlenden af en bygning fra 1801, der har været anvendt som mandskabsbygning. Originaldokumentation opbevares på Kroppedal Museum (TAK 1258).

I **2006** foretog Kroppedal Museum en prøvegravning af 12.000 m². Her lokaliseredes det tidligere Jægersborg Slots vestlige og østlige afgrænsning, det sydøstlige hjørne samt den sydligste udbygning på østsiden. I kort afstand fra den sydlige udbygning registreredes toppen af en underjordisk kanal. Derudover fremkom murforløb fra tidligere staldbygninger samt tilhørende tilbygninger fra hhv. 1785 og 1801. Originaldokumentation opbevares på Kroppedal Museum (TAK 1119).

I **2008** i forbindelse med forberedelse af et salg af arealer på Jægersborg Kaserne prøvegravede Kroppedal Museum de resterende arealer (denne beretning). (Bilag 1, 2).

Området historisk set

Området ved det nuværende Jægersborg Kaserne har været bebygget siden middelalderen under navnet Jepstorp eller Jakopstorp. Bebyggelsen er identisk med det senere Ibstrup, der på Frederik II's tid (1559-1588) var en stor gård, der blev anvendt til jagt. I 1609 påbegyndte Christian IV opførelsen af Ibstrup Slot (fra 1671 benævnt Jægersborg Slot), der stod færdig omkring 1620, muligvis under ledelse af David Nyborg. Slottet havde trappetårn med spir på vestsiden og tre udbygninger med karnapper på østsiden. Til slottet hørte også en voldgrav. I 1662-65 sløjfedes voldene af oberst Henrik Rüse, der forpagtede slottet, men gravene bibeholdtes.

I 1731 blev slottet ombygget, bl.a. pga. hærværk under svenskerkrigene 1658-60, hvilket kan ses på skitser udført af hofbygmester Lauritz de Thurah. I grundplan var slottet ifølge disse optegnelser omkring 75 al langt (ca. 47 m) og ca. 18 al bredt (ca. 11 m). Slottet blev nedrevet i 1761, da det var stærkt forfaldent, dels pga. et dårligt fundament, dels pga. manglende vedligeholdelse da det ikke anvendtes så ofte efter opførelsen af Fredensborg Slot.

Jagtlængerne, der lå vest for slottet blev fornyet i 1732 af Lauritz de Thurah og står bevaret i dag. De Thurachs jagtbygninger blev fredet allerede i 1918 og i august 2006 udvidedes fredningen. Den nye fredningsbestemmelse omfatter belægningerne foran jagtbygningernes øst-, nord- og sydsider, alléen mod øst, portlågerne mod vest samt den centrale plads med alléer og belægninger mellem jagtbygningerne.

Omtrent på slottets tidligere placering opførtes i 1785 en 126,5 al lang (ca. 79 m) staldbygning af hofbygmester Zuber. Staldbygningen fik i 1801 to grundmurede sidelænger mod øst, 42 al lang (ca. 26 m), en fægtesal i nord og en mandskabsbygning i syd. Den nordlige sidelænge blev yderligere forlænget med et stort ridehus og den gamle stald blev revet ned. I 1909 byggedes 7 mandskabsbarakker helt mod øst. I begyndelsen af 1960'erne blev barakkerne, sidelængerne og ridehuset revet ned til fordel for de eksisterende undervisnings- og indkvarteringsbygninger til Forsvarets Lægekorps.

På græsplænen vest for de moderne bygninger er der opbygget en kvadratisk forhøjning omgivet af granit kvadresten, der angiver en formodet placering af slottets sydlige afgrænsning. Denne er forrykket mod sydvest i forhold til den faktiske placering af slottet.

Administrative data

Den 9. marts 2007 blev der afholdt et møde mellem Kulturarvsstyrelsen (KUAS), Gentofte Kommune, Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste og Kroppedal Museum. På mødet meddelte KUAS, at Jægersborg Slot samt de tilhørende kanaler er fredet jf. museumsloven § 29 e. På daværende tidspunkt manglede endnu en afklaring af kanalernes præcise placering, samt en afgrænsning af slottet. På mødet blev der enighed om, at det ville være hensigtsmæssigt, at foretage yderligere arkæologiske undersøgelser på de dele af arealet, der ikke tidligere var undersøgt.

Den 13. april 2007 anmodede Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste Kroppedal Museum om et budget på en arkæologisk forundersøgelse af de arealer ved Jægersborg Kaserne, der ikke tidligere (i 2006) var blevet undersøgt. Budgettet blev den 30. april 2007 sendt til KUAS, der godkendte det den 8. maj 2007. Den 11. maj 2007 blev budgettet sendt til bygherre. Den 28. april 2008 anmodede Mads Møller fra Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste om at få budgettet genfremsendt. Den 29. maj 2008 fremsendte Kroppedal Museum et revideret budget til KUAS. Den 21. juli 2008 besigtigede Mads Møller, Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste og Lotte Reedtz Sparrevohn, Kroppedal Museum arealet. I august sattes den arkæologiske forundersøgelse i gang.

Undersøgelsen blev finansieret af Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste.

Kroppedal Museum for Astronomi, Nyere tid og Arkæologi er ansvarlig for den arkæologiske undersøgelse. Originaldokumentation og genstande opbevares på museet.

Øvrige data

Prøvegravningen fandt sted den 14., 15., 18. og 19. august, samt den 19. september 2008. Den 6. november blev der foretaget en efteropmåling med GPS. I undersøgelsen deltog daglig leder museumsinspektør Lotte Reedtz Sparrevohn, stud. mag. Lilith G. Andersen og museumstekniker Annemarie Bønnelycke. Sidstnævnte foretog opmåling såvel som udgravningsarbejde. Området blev gennemgået med metaldetektor af Lars Nissen.

Gravemaskinen, en Daewoo 220 påmonteret en 2 meter bred rabatskovl, blev kørt af entreprenør Hans Christensen, eget firma.

Undersøgelsen blev afsluttet med forundersøgelsen. Arealet blev frigivet den 19. september 2008. I løbet af 2007/2008 blev området afsøgt med georadar i et forsøg på at fastlægge de underjordiske kanalers placering (bilag 3).

Topografi, terræn og undergrund

Lokaliteten kan ses på topografisk 4 cm kortblad 1513 I NØ. Lokaliteten er beliggende i kote ca. 21 DNN. Kasernens område præges af to forskellige byggerier. På den vestlige del af arealet ligger de fredede kasernebygninger, Thuraahs jagtlænger. På den østlige del af arealet ligger de moderne kasernebygninger, opført i begyndelsen af 1960'erne. Nord for kasernens område ligger Hundesø

Mose og mod syd ligger Jægersborg Allé. Arealet er fladt og flere steder terrænreguleret med bygningsrester, formentlig fra det nedrevne slot og staldbygninger.

Målesystem

Opmålingen af udgravningen blev foretaget med Trimble R8 GPS-udstyr og GPS-net (bilag 4).

Udgravningsmetode

Der blev trukket søgegrøfter henholdsvis øst og vest for den moderne kasernebygning. Fremkomne fyldskifter og bygningsrester blev indmålt elektronisk og derefter undersøgt. Alle anlæg blev tegnet og beskrevet og der blev taget foto (bilag 5, 6, 7).

To områder, der ved besigtigelsen den 21. juni 2008 var blevet udvalgt til prøveundersøgelsen blev ikke undersøgt. Det drejer sig om et lille græsklædt område i det nordvestlige hjørne af kasernens område, nord for Jægergården. Ved undersøgelsen var det fyldt op med byggemateriale og kunne ikke prøvegraves. Det drejer sig desuden om et område helt mod øst, hvor der står mange store træer. Da undersøgelsens primære formål var at få afgrænset de fredede bygningsrester, og da der er en vis sandsynlighed for at ”yderpunkterne” på området er blevet terrænreguleret, blev det besluttet at undlade prøvegravning disse steder. Der blev heller ikke gravet tæt på nuværende bygninger, på brostensbelagte områder eller på flisegange.

Undersøgelsens resultater

Der eksisterer 3 ark med originaldokumentation.

Øst for de moderne kasernebygninger

Der blev gravet i alt fire grøfter. I den ene grøft var der fundamentsrester, der formentlig stammer fra de barakbygninger, der blev opført på stedet i 1909.

Endvidere var der to steder spor efter slottets voldgrav.

Vest for de moderne kasernebygninger

På den vestlige side af den moderne kasernebygning fandtes fundamentsrester fra slottet og ridestalden, samt spor efter voldgraven og en underjordisk kanal.

På baggrund af prøveundersøgelsen har det været muligt at fastlægge den nordlige afgrænsning af slottet.

Bygningsresterne fra slottet og staldbygningerne var meget nedbrudte, og de var ikke bevaret i samme omfang som de bygningsrester, der blev registreret ved den arkæologiske undersøgelse i 2006. Det kan muligvis skyldes, at området er blevet kraftigt forstyrret ved byggeriet i 1960'erne af den moderne kasernebygning.

Fund

I forbindelse med prøveundersøgelsen blev der blandt andet fundet et stykke af en kridtpibe.

Fundene omfatter også lidt glaseret keramik, fragmenter fra en skål eller kande og lidt farvet glas.

Det er fund, der kan stamme helt tilbage fra slottets brugstid (bilag 8).

Blandt de mere kuriøse fund kan nævnes mere end 30 flaskekapsler, der blev fundet i et hulrum ved en stor sten. De fleste af kapslerne var gulfarvede og uden mærker eller navn. Tre kunne derimod genkendes. Det drejer sig om to kapsler fra Tuborg Majami og en kapsel fra en Valash. Valash Appelsinvand var populær i 1950'erne og 1960'erne, og Majami blev tappet i perioden mellem 1954 til 1975. Det er muligt, at kapslerne stammer fra den periode, hvor de moderne kasernebygninger blev opført.

Underjordiske kanaler

De underjordiske kanaler er fredet sammen med resterne efter slottet. Kanalerne nævnes, så vidt vides ikke i de skriftlige kilder, og de er ikke kortlagt nogen steder.

I **1927** dokumenteredes udgangen til kanalen på slottets midterste, østlige udbygning.

I **2004** dokumenteredes de dele af kanalerne, der er adgang til i dag. Der er tale om et Y-formet kanalsystem, der er intakt og velbevaret over et forløb på mere end 30 meter. Kanalen er i indvendige mål 1,4 meter høj og 1,4 bred og består af et tøndehvælv i tegl, opmuret på en ca. 70 cm høj fod af utildannede marksten.

I **2006** påtraf man ved den arkæologiske undersøgelse en sydlig underjordisk kanal, som ikke blev nærmere dokumenteret, grundet hastig indtrængning af vand. Efter alt at dømme fortsætter denne kanal mod vest til slottets sydlige udbygning.

I **2007** efter fredningen af kanalerne blev der iværksat en georadarundersøgelse i et forsøg på at kortlægge dem på en nondestruktiv måde. Resultaterne fra denne, og ekstrapoleringerne af de indmålte linier blev kontrolleret ved at grave et dybt hul med gravemaskinen (anlæg 28).

Der er adgang til de underjordiske kanaler via den moderne bygning.

På baggrund af undersøgelserne i 2006-2008 er det muligt at fastlægge slottets udstrækning, samt de endnu eksisterende underjordiske kanalers forløb.

Fremtidigt arbejde

På bilag 1 er de fredede bygningsrester markeret; fundamentsrester fra Jægersborg Slot, og endnu eksisterende underjordiske kanaler. Ved evt. kommende byggemodning af arealet skal der tages højde for placeringen af det fredede fortidsminde og de gældende fredningsbestemmelser.

Lotte Reedtz Sparrevohn

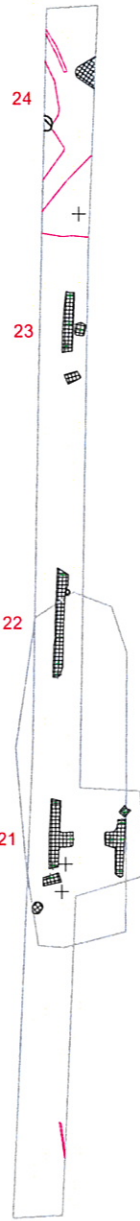
27.11.2008

TAK 1365 Jægersborg Kaserne

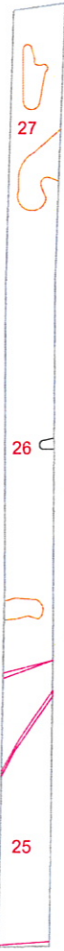

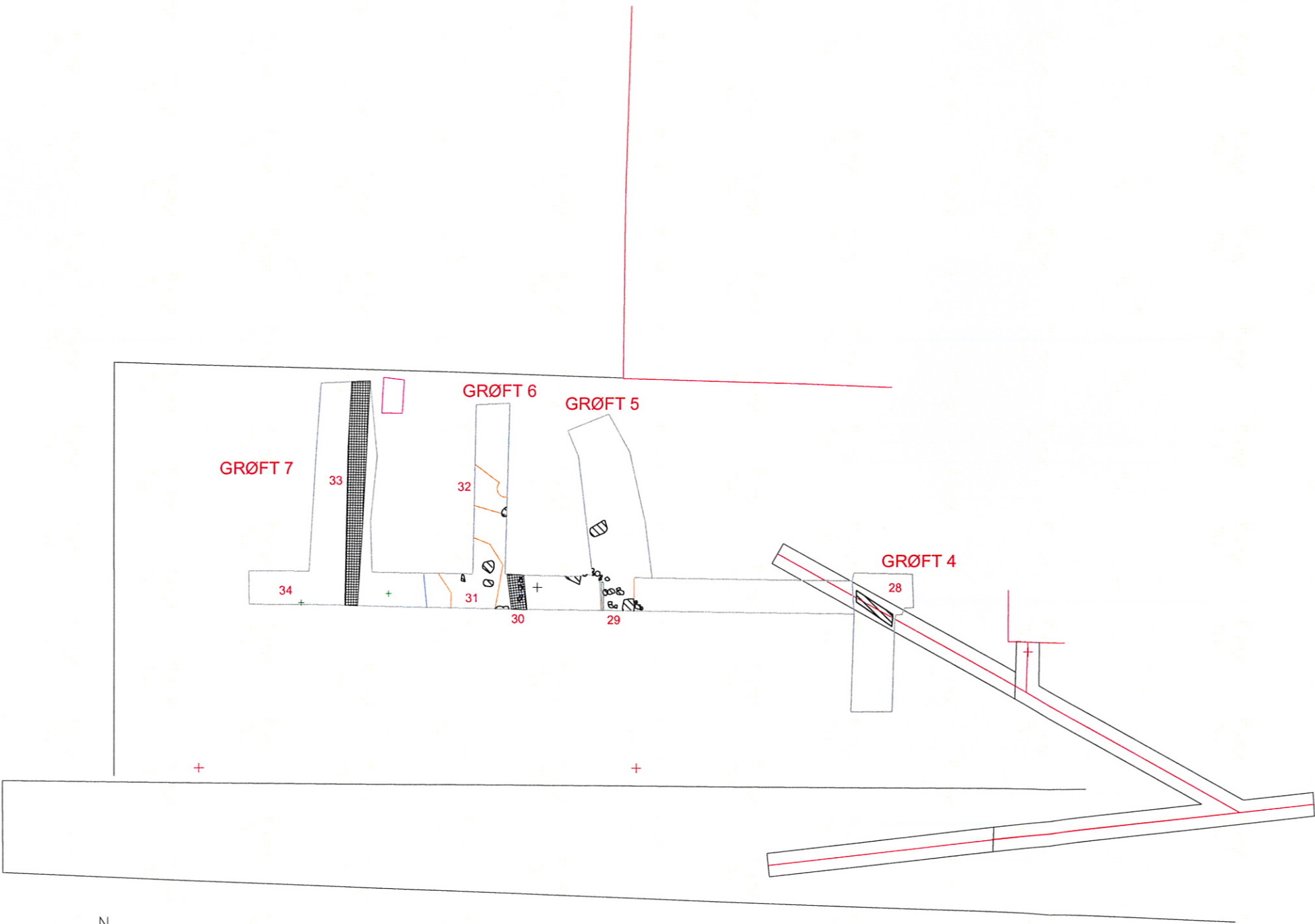
GRØFT 3

GRØFT 1

GRØFT 2

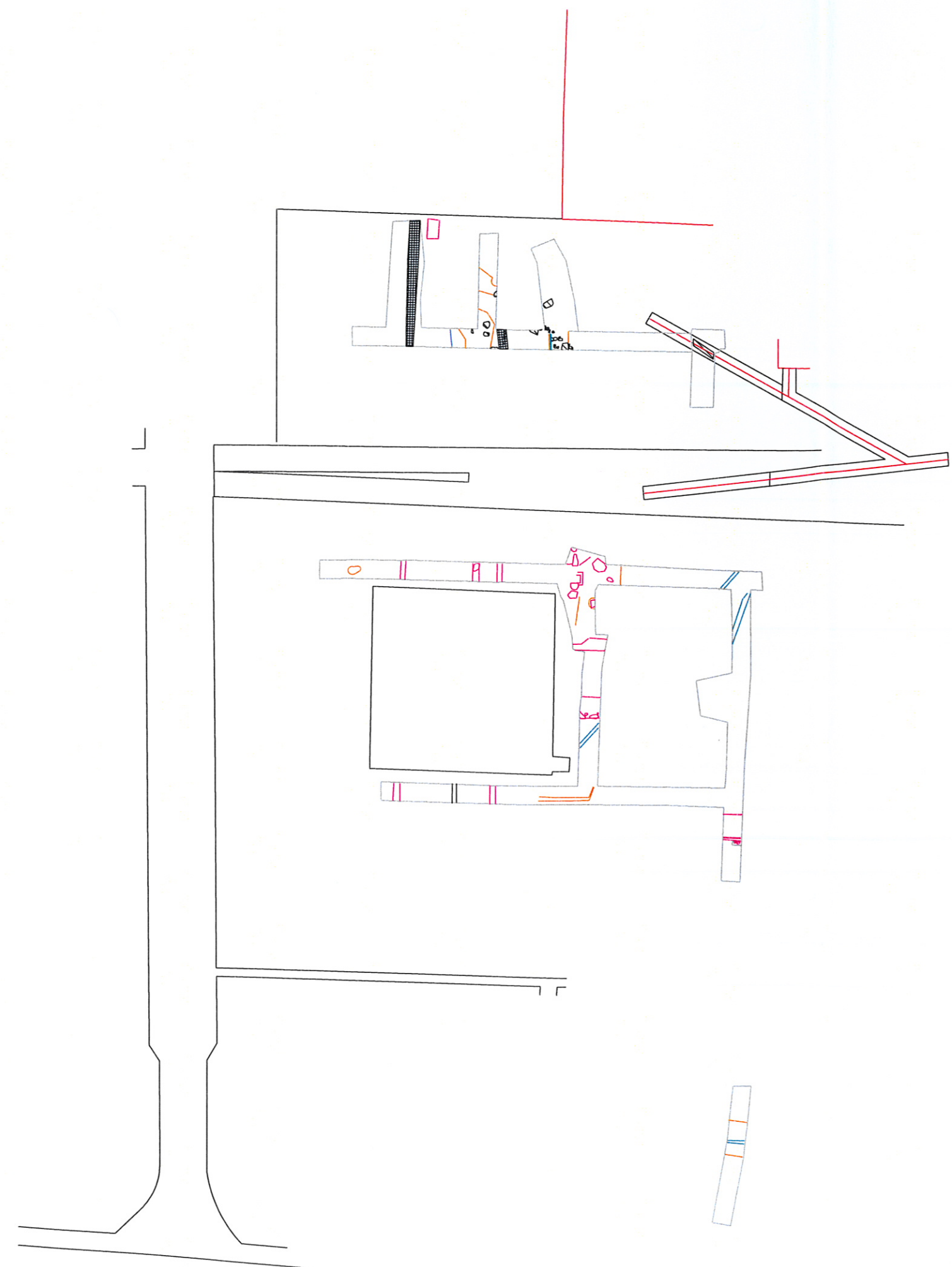
KROPPEDAL Kroppedals Alle 3 2630 Taastrup 43303000	JÆGERSBORG KASSERNE 2		
	TAK 1365	2008	1:300
	Bem. Rev. 27.11.2008 JAN POULSEN		

Y= 150129.74
X= 74189.88

Y= 150129.74
X= 74044.37

Y= 149992.20
X= 74189.88

Y= 149992.20
X= 74044.37

KROPPEDAL Kroppedals Alle 3 2630 Taastrup 43303000	JÆGERSBORG KASSERNE 2		
Bem. OVERSIGTSPLAN LAGT SAMMEN MED TAK 11119		TAK 1365	2008
		Rev.	27.11.2008 JAN POULSEN